

Rezime Izvještaja guvernera - novembar 2011

Ažurirano: 24.01.2012. godine

U Izvještaju Guvernera za novembar 2011. godine konstatovano je da su aktivnosti Centralne banke sprovedene u tekućem periodu realizovane u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2011. godinu. Istaknuto je da su pojedini rizici u sistemu i dalje prisuti, ipak, za prva tri kvartala ove godine procijenjen je rast BDP-a od oko 3,5%.

Cijene su u novembru u odnosu na prethodni mjesec zabilježile pad od 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije iznosila 3%, koliko je iznosio i rast cijena u odnosu na decembar 2010. godine. Prosječan rast cijena (prvih jedanaest mjeseci ove godine u odnosu na isti period 2010. godine) iznosio je 3,1%. Usporeni globalni rast, koji je značio manju agregatnu tražnju, uticao je na globalno opadanje inflacije, a naročito na cijene hrane i energenata, koje su bili ključni faktor inflacije početkom godine. Stoga je projekcija inflacije revidirana naniže i za 2011. godinu se očekuje stopa inflacije u rasponu od 2,75% do 4%.

Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2011. godine zabilježila pad od 6,9% u odnosu na isti period prethodne godine, zbog pada proizvodnje u sektoru proizvodnje električne energije, gasa i vode. Rast je zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena i prerađivačkoj industriji.

Broj dolazaka turista u prvih deset mjeseci 2011. godine povećao se za 8,8%, dok se broj noćenja povećao za 10,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima Monstata, većina vidova saobraćaja je ostvarila pad u prvih deset mjeseci 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Prevoz robe je smanjen u željezničkom, vazdušnom i u drumskom saobraćaju. Kod prevoza putnika došlo je do povećanja u vazdušnom saobraćaju, dok je u željezničkom i drumskom saobraćaju smanjen prevoz. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je zabilježilo rast od 18% u trećem kvartalu 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine, mjereno efektivnim časovima rada. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) je, prema preliminarnim podacima Monstata, u prvih deset mjeseci 2011. ostvario rast od 20,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Šumarstvo je u prvih deset mjeseci 2011. ostvarilo rast proizvodnje od 6,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

Broj zaposlenih u septembru 2011. godine je bio viši za 4,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a u odnosu na prethodni mjesec pad od 2,1%. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori u je u novembru iznosio 30.576 što predstavlja pad od 5% u odnosu na novembar 2010. godine, a u odnosu na prethodni mjesec rast od 1,6%.

Na kraju novembra 2011. godine od 57.233 pravnih i fizičkih lica koji obavljaju djelatnost, njih 15.038 ili 26,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom došlo je do povećanja broja blokiranih pravnih i fizičkih lica za 0,4%, dok je u odnosu na decembar 2010. godine zabilježeno povećanje za 6,6%. Ukupan

iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 364,9 miliona eura, što predstavlja rast od 0,5% u odnosu na oktobar 2011. godine, a 43,7% u odnosu na decembar 2010. godine. Koncentracija duga je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika), učestvovalo sa čak 21,69% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,33% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 43,46% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Kapital banaka je u novembru 2011. godine u odnosu na prethodni mjesec smanjen za 0,9%, dok je u odnosu na decembar 2010. godine manji za 7,7%. Likvidna aktiva je u novembru iznosila 620,1 miliona eura i bila je niža za 4,9% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine je viša za 10,2%. Bilansna suma banaka je u novembru smanjena za 1,0% u odnosu na oktobar tekuće godine, a u odnosu na decembar prethodne godine smanjena je za 2,9%. Depoziti su u novembru smanjeni za 2,0% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na decembar prethodne godine porasli za 2,3%. Krediti banaka su ostvarili pad od 0,2% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine pad od 12,0%. Došlo je do pada kredita koji kasne za 12,4% u odnosu na oktobar 2011. godine i za 13,8% u odnosu na kraj prethodne godine. Nekvalitetni krediti su u novembru pali u odnosu na prethodni mjesec za 4,8% i za 25,8% u odnosu na kraj prethodne godine.

Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 3,08% u novembru 2011. godine i ostvarila je pad od 0,01 p.p. u odnosu na prethodni mjesec i pad od 0,19 p.p. u odnosu na kraj 2010. godine.

Na kraju novembra 2011. godine obavezna rezerva banaka iznosila je 172,8 miliona eura, što je za 2,0 miliona ili 1,1% manje nego u prethodnom mjesecu, a za 8,3 miliona ili 5,0% više nego na kraju 2010. godine. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 65,0%, u državnim zapisima 22,6%, a na računu Centralne banke u inostranstvu 12,4%. Deset banaka je iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa.

Na kraju oktobra 2011. godine, prema preliminarnim podacima, bruto premija osiguranja iznosila je 5,2 miliona eura. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (84,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (15,6%).

U novembru 2011. godine ostvaren je značajan mjesečni rast prometa na tržištu kapitala, dok je ostvaren značajan pad vrijednosti oba indeksa.

Prema procjeni Ministarstva finansija, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 18,4 miliona eura u novembru 2011. godine, dok je u istom periodu prethodne godine ostvaren deficit u iznosu od 17,6 miliona eura. Deficit budžeta za prvih jedanaest mjeseci iznosio je 80,8 miliona eura, odnosno 2,5% procijenjenog BDP-a.

Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 85,3 miliona eura ili 2,6% BDP-a, što je u odnosu na plan za novembar niže za 9,8%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u novembru prethodne godine, zabilježen je pad od 7,0%. Izdaci budžeta

iznosili su 103,6 miliona eura ili 3,2% BDP-a, što je za 5,2% manje u odnosu na isti period prethodne godine. U novembru kapitalni budžet iznosio je 7,6 miliona eura.

Javni dug Crne Gore, na kraju oktobra 2011. godine, iznosio je 1.448,0 miliona eura ili 44,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 383,5 miliona eura ili 11,7% BDP-a, a na spoljni dug 1.064,5 miliona eura ili 32,5% BDP-a.

U periodu januar-septembar 2011. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 23,5% u odnosu na isti period 2010. godine i iznosio je 374,7 miliona eura, što je rezultat sporijeg rasta spoljnotrgovinskog deficita i snažnih pozitivnih kretanja na računima usluga, tekućih transfera i faktorskih dohodaka. Deficit je u posmatranom periodu finansiran prilivom stranih direktnih investicija i portfolio investicija, kroz emisiju euroobveznica na međunarodnom tržištu. Prema raspoloživim podacima za period januar-novembar 2011. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 359,2 miliona eura i za 25,3% je manji nego u istom periodu 2010. godine, usljed manje zainteresovanosti stranih investitora. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 452,2 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u iznosu od 93 miliona eura. Od ukupnog priliva, vlasnička ulaganja su iznosila 316,9 miliona eura, dok je priliv u formi interkompanijskog duga iznosio 115,9 miliona eura i manji je za 15% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. U strukturi vlasničkih ulaganja, investicije u preduzeća i banke čine 33,9% ukupnog priliva, a ulaganja u nekretnine 36,2%. Priliv novčanih sredstava po osnovu povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosio je 19,4 miliona eura.

U Izvještaju su sublimirane realizovane ključne aktivnosti svih organizacionih jedinica u sastavu Centralne banke, a koje su bile u funkciji sprovođenja Politike Centralne banke u novembru 2011. godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta.

Banke su redovno izdvajale zakonom propisani nivo obavezne rezerve i nije bilo korišćenja ovih sredstava u novembru. Raspoloživost RTGS i DNS sistema u novembru iznosila je 100%. Uredno i blagovremeno su snabdijevane banke i drugi klijenti CBCG novčanicama i kovanim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi u eurima.

U okviru pitanja vezanih za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji:

- Nastavljena je koordinacija aktivnosti između finansijskih regulatora na izradi zajedničkog predloga teksta Memoranduma o razumjevanju u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao rezultat horizontalne aktivnosti u okviru komponente „4“ Twinning projekta;

- Pripremljena je Informacija o preporukama Evropskog borda za sistemski rizik, koje se odnose na kreditiranje u valutama koje nijesu zakonsko sredstvo plaćanja u tim državama (kreditiranje u stranoj valuti);
- Na zahtjev Ministarstva finansija, ažurirani su podaci iz Izvještaja o napretku za 2011. godinu, koji se odnose na Poglavlje 9. „Finansijske usluge“ i Poglavlje 17. „Ekonomska i monetarna politika“. Pored toga, pripremljeni su materijali za dva poglavlja Predpristupnog ekonomskog programa iz nadležnosti CBCG;
- Urađen je Plan aktivnosti za realizaciju zadataka iz Izvještaja o napretku EK.

Usvojena je Politika Centralne banke Crne Gore u 2012. godini, sa smjernicama za njeno ostvarivanje. Savjet je donio i Odluku o finansijskom planu Centralne banke Crne Gore za 2012. godinu.

U okviru zakonske obaveze CBCG, pripremljeni su kvartalni izvještaj o kretanju cijena i kvartalni izvještaj glavnog ekonomiste.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u novembru su održavni sastanci sa predstavnicima misije MMF-a i Svjetske banke koji su boravili i Crnoj Gori, kao i sa predstavnicima EBRD-a. Pored toga, ostvareno je učešće u radu prve međunarodne konferencije Sberbanke, održane u Moskvi. Organizovana je posjeta guvernera CBCG i guvernera Bugarske narodne banke parlamentarnom odboru za ekonomiju, finansije i budžet, a tom prilikom su razmatrane preporuke Evropske komisije objavljene u godišnjem Izvještaju o napretku, posebno u dijelu koji se tiče ostvarenog napretka u finansijskom sektoru.